

telepolis

Luis Fernandez

Zer da hau?

Egunen gurpilari ardatz berria gehitzen dio *Jakin*-ek hemen zabaltzen dugun atal honekin. Nola bataiatu zalantzan gine-la, hor erabili genuen *Komunikazioa* aukera posibletzat. Zertaz jardun behar nuen galdetu eta gutxi gora-behera zera esan zidaten: «Internet eta horiek, hire gauzak». Ez nekien juxtu *Komunikazioak* hori definitzeko balio ote zuen, esanahi zabalegiko kontua izan zitekeelakoan izenburu hori. Horregatik, azkenean, Telepolis aukeratu dugu. Gehiegi esan beharrean, apenas esanahirik duelako hitz horrek, eta, ondorioz, lerro hauetako muinetik gertuago izango da: sarriago izango da hemen huskeria, mamia baino.

Telepolis, bestetik, informazioaren gizarte delako utopia edo kristo horri emandako izenetako bat da. Javier Etxeberria filosofo nafarrak kontu hauen gainean idatzitako liburu ezagun baten izenburua da. Etxeberria honek udazkenean jaso zuen, hain zuzen, bigarren Euskadi Saria, Eusko Jaurlaritzak emana. Erdalduna da Etxeberria, baina saria jasotzean hitz batzuk euskaraz egin zituen, ahalegin handiarekin: ez zen izan, ohi bezala, protokolo absurdo bat betetzeagatik, baizik eta bere ume txikiaren hizkuntza izango delako, Etxeberriak berak azaldu zuenez. Keinu polita izan zen, dudarik gabe.

Eta zer tratatuko dugu, beraz, Telepolis honetan? Argi dago: «Internet eta horiek, nire gauzak». Hau da, edozer, edozelan. ¶

Libelo bat omen dago Interneten

Mesede handia egin dio *Ostiela* literatur aldizkariak gizateriari Matías Múgica –ez bekio tilderik eta c-rik kendu, arren– funtzionario itzultzailearen libeloa argitaratzearekin. Libeloa bazebilen lehendik ere hortik zehar, zirkulatzen.

Halakok irakurria zuen, kopia bat omen zeukan beste honek ez dakit non, eta besteak bertsio laburtu bat ikusia zuen kajoi ilun batean zazpi giltzapean gorderik.

Libeloa gora, libeloa behera; testu horren inguruan halako esames bat ere bazebilen: «Interneten dago». Bertsozale ezagun batek hala esan zidan: «Interneten dago». Eta Ibon Sarasolak ere horixe idatzi zuen hori *Euskara batua - ren ajeak* liburuan: «Interneten dago» libelo ostia hori.

«Interneten dago». Ez dakit inork txistea ulertzen duen. «Bizkaian dago» esatea beste da hori. Jostorratza non utzi duzu? Belar metan dago.

Jardun genuen bila eta bila eta bila, eta zero, libelarik ez, ez euskal kulturaz behintzat: Clintonen zakilaren okertze norabideaz eta horrelakoez bai. Susmoa dut baten batek beste baten bati pasatu ziola libelo ditxosoa posta elektronikoz edo, eta hortik puztu zela ipuina, Interneten zegoela zerako zera. Klaro, norbaitek esango baligu bezala: «Libeloa telefonan dago».

Eta bueno, azkenean bada, *Ostiela*-k —helbide elektronikorik ez duen aldizkari estrainio horrek— argitaratu zuen paperean, oinarri fisiko zaharkitu horretan, eta horrelaxe irakurri genuen libelo sakratua.

Eta ez genuen guk bakarrik irakurri, ez horixe. Badago Interneten *soc.culture.basque* izeneko foro publiko zeharo antiabertzale eta demagogikoa, eta horko batek ere irakurri zuen testu apurtzailea. Irakurri, eta kopiatu, eta hara, Internetera bidali, non foro jakin horretako tolerante demagogiko guztiek frogatu ahal izan zuten betidanik izan dutela arrazoia euskalgintzaren jatorrizko miseria eta pobrezia denuntziatzen eta kondenatzen...

Beraz, Múgicaren —deklinatuz gero ere tildea gorde behar ote da?— libeloa iritsi zen azkenean Internetera, non ez zuen inortxo ere komentzitzerik lortu, zeren alde zuretik denak komentziturik zeuden. Azkenean lortu du testu horrek loria zerutiarra. Orain —orain bai— Interneten dago.

Libeloa Telepolisen bizi da orain, Parnaso kaleko 27an, Olinpo aldera daraman bidean (azkar asko aurkituko duzue DejaNews bilatzailean begiratuta, edo *Ostiela*-n bertan, eliteko liburudendetan). ¶

Manolo askatu!

Manolo bahitu zuten Amara auzoan Donostian, azaro partean. Gertaeraren berri ez genuen jaso, hala ere, abenduaren 23a arte, errebindikazioa *El Pais*-en azaldu zen arte.

Ez dugu pedagogia konturik hemen aipatuko, ezta euskarari egindako eraso baten aurrean gaudela eta hori guztia.

Kasu argigarria da, dena den, medioen mediatizazio-bai termino itsusia- esan diezaiokegun horren erakusgarri delako. Espainolezko medioek EAEko kultur politikaren arduradunengan duten eraginaren adibide ezin garbiagoa da. Eragin hori, gainera, ez da *lobby* batek interes jakin batzuen alde egin dezakeenaren parekoa, baizik eta ikara eta izuan oinarritutako koakzioa. Garmendiaren ekipoak koakzionatuta lan egiten duela ematen du. Hala ez bada, oso gaizki disimulatzen dute. Koakzionatuta, ez *El Pais*-ek edo *Correo*-k beren salaketa noizbehinkakoekin begiak irekitzen dizkietelako edo komentatzen dituztelako, baizik eta beldur ikaragarria ematen dielako haien titular bakoitzak.

El Pais-ek ateratako filtrazioak berehala dira komentatzekoak, tratatzekoak, ikertzekoak. Amara Berri euskaltegian zerbait egon dela eta egun berean Garmendiak badu zeresanik: ikerketa egingo zutela, eta orduan aterako zituztela kontuak. Halaxe esan zuten Kultura sailean abenduaren 23an, baina harekin batera, ariketa, edozein kasutan, arbuizatzen modukoa zela zehaztuz.

Polemika guztiaren ondoren, zigorra eta «joko arau demokratikoen» alde egindako aldarrikapen absurdu samar baten ondoren, filtrazioa *Egunkaria*-k dakar (urtarrilaren 20an), AEK-k HABEren materialean aurkitutako ariketa inozokin —Manolorena bezain inozoak, alegia—. Orduan zer? Zer du esateko Garmendiak? Txostena esku artean eduki arte, ezer ere ez.

Adi, gero, diferentzia funtsezkoari: abenduaren 23an, «itxoin dezagun», baina aldi berean, bla-bla-bla. Urtarrilaren 20an, «itxoin dezagun», eta aldi berean «ez dut beste ezer esatekorik». [Euskadi Irratiaz, orobat, gauza bera esan dezakegu: *El Pais*-eko filtrazioak albiste dira irrati publiko euskarazkoan; *Egunkaria*-koak ez].

Gero informazioaren gizarte euskaldunaz diskurtsoak entzungo ditugu. Fantasiak: informazioaren gizarte erdaldunari begira lan egiten dute hemen kultur politikaren ardura-dunek. Izango ez du ba arrazoa Matías Múgicak euskal kulturaren gezurak aurpegiratzen dizkigunean! ¶

Lehen harria botatzeko, beti prest

Urte hasiera zoritzarrekoa izan zen Donostiako Bagera euskaltzale elkartearentzat eta hark kaleratzen duen *Irutxulo* astekariarentzat, Euskal Herriko lehen hiri aldizkari euskaldunarentzat. Donostiako Pasealeku Berria astindu zuen itsas enbatak txikitu egin zuen Bageraren lokalaren pareta eta olatuek txikizio demasa egin zuten.

Baten bati haren berri Interneten ematea okurritu zitzaion, *EuskaraZ* izeneko posta-zerrendan zehazki, egoeraren larria aipatuz, itsasgora berriz zetorrela handik ordu batzuetara. Eta beste batek erantzun zuen: «Zer egin dezakegu berehalako batean? Telefonoz deitu norbaiti? Esan, ahal bada».

Erantzuna iritsi zen. Posible zela zerbait egitea, eta Internetetik bertatik. Bagera eta *Irutxulo*, euskaldunentzako zerbitzu publikoa eskaintzen dutelarik ere, alokatutako lokalean zeudela aspalditik, eta okasio izan zitekeela Donostiako Udalak lokal publiko bat eskain diezaien. *EuskaraZ* posta zerrendako harpidedunetako bat izanik Donostiako Kultura zinegotzia, hari zuzendutako eskaerak egin zitezkeela, mezu elektronikoen bidez.

Ondorioz, dozena bat mezu iritsi ziren elkartasuna adieraziz. Tankera honetakoak izan ziren mezuak:

«Donostiako Udalarari eta, bereziki, Kultura zinegotziari: Mesedez, Donostiako Bagera elkartearentzat eta baita *Irutxulo*-rentzat ere lokal eta baliabide egokiak jar ditzazula erregutzen dizut».

Halako batean, ordea, Kultura zinegotzia asaldatu zen, eta erantzun egin zuen posta zerrendara:

Kristo Euskalherriratu dadin beldur naiz, lehen harriarren desafioa eramanezina egingo bailitzaidake. Hemen adina

erru eta hemen adina errugabe ez dago inon ere, lehen harria botatzeko, bigarrena, hirugarrena, laugarrena... harria bada, beti prest. [...] Lasai geldituko zineten egin beharrak behar bezala bete ondoren. Egitan enbidia ematen didate zuen kontzientziek. Mesedez ez ezazue egin euskararen aldeko beste heroizidaderik, herri hau oso ezker gaiztokoa da eta zuena bezalako militantzia nekoso eta sakrifikatuarekin. Eta dena ni, [X], ez Donostiako Kultura Zinegotzia, zerrenda honetan nagoelako, zuen lasaigarri. Merkeak, miserableak, zekenak, alperrak...

Erantzun batzuk izan zituen zinegotziak, baina ez gehiegi. Baten batek nabarmendu zuen «jendearen eskari zentzuzkoak herri-agintari batek horren gaizki hartzea» harri-garria zela. Sintoma bat izan liteke. Zerena? Ez dakit. ¶

Demokrazia elektronikoa?

Kultura zinegotziaren kasu bitxi horrek hausnarketarako aitzakia eman diezaguke.

Batzuek diote demokrazia errepresentatibotik beste zer-baitetara aldatzekotan egon gaitezkeela. Herritarrek lau urtetik behin hitza izatetik —hau da, hitza erregalo alderdi politiko bati ematetik— parte hartze telematiko zuzenago batera igaro gaitezkeela, teknikak hori posible egiten baitu.

Urteberri eguneko gertaera honetatik piztutakoak ez du esperantza handirik ematen halakorik posible izango dela sinesteko. Adibide hartan oinarriturik, nik uste dut lehenago eraitsiko dutela Itoizko horma eta lehenago desfilatuko dutela emakumeek alardeetan demokrazia telematikoaren hemen ezarri baino.

Politikarien eta herritarren arteko komunikazio elektronikoa? Lau urtetik behin, eta kito, orain bezala.

Esaten dute Atutxa-eta prestatzen ari direla bozketa elektronikorako sistema 2002. urterako edo. Froga batzuk egin dituzte abenduan, gabonetako jolas parkeetan. Haurrak erabili dituzte esperimentuan, aukera batzuk eginez pantaila batzuetan. Ez da txantxa: Herrizaingo sailaren hauteskunde elektronikoaerako sistema umetxoekin probatu dute! Erraiak behar dira, gero. ¶

Zientzia eta Teknologia Planak zertarako balio duen

Udazkenean, informatikari euskaldunek osatutako Ixa taldeak kolpe latza jasan zuen. Proiektu zeharo interesgarria aurkeztu zuten, zenbait enpresaren lankidetzarekin, Eusko Jaurlaritzak prestatutako 1997-2000 Zientzia eta Teknologia Planera.

Goibista izeneko proiektua da Ixa-ren egitasmo hori, Interneteko euskal edukiak bilatzeko eta sailkatzeko tresna bat litzateke, bilaketa motore euskalduna, hizkuntzaren tratamendu informatikorako egokitua.

Tamalez, atzera bota dute. Jaurlaritzako Industria saileko arduradunek «formalki» proiektua hobetzeko gomendatu diete informatikari euskaldunei, eta datorren urteko deialdian itzultzeko.

Zientzia eta Teknologia Planean «hizkuntzen teknologia» izeneko atal bat badago –adi: ez «euskararen», baizik eta «hizkuntzen»–, baina proiektu funtsezko honek ez omen du arduradun argitsu batzuen iritziz halako toki batean lekurik. Esana dut beste nonbait hemen edozer gauza dela estrategikoa, euskara izan ezik: porlanezko autobideak, hozkailu korearrak...

Pentsatzen jarrita, ez doa bada dena maldan behera Korean? ♪